

Workplace Tznius

Shiur# 531 | Oct 16th 2025

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן נו

בענין איסור הסתכלות בנשים מגולות ממקומות שדרך לכסות אם יש בזה חומר לאוין דג"ע ובאם צריך לילך במקומות שהנשים נמצאות כן ב' מנחם אב תש"כ. מע"כ ידידי הנכבד מו"ה ר' יעקב גרשון בורשטין שליט"א.

הנה בדבר שאסור לילך במקומות שהנשים יושבות והולכות מגולות בשרן ממקומות שצריכין להיות מכוסות כמו אצל חוף הים ולרחוץ עמהם בימים ובנהרות אם הוא בדין יהרג ואל יעבור. והוכיח כתר"ה מסנהדרין דף ע"ה במי שהעלה לבו טינא שאמרו חכמים ימות ואל תעמוד לפניו ערומה ולמ"ד אשת איש היתה משמע דהוא מדינא דהא אמר בשלמא למ"ד א"א היתה שפיר ורק למ"ד פנויה היתה הוצרך להטעמים דפגם משפחה וכדי שלא יהו בנות ישראל פרוצות בעריות וכדאיתא דיוק זה בבעה"מ. הנה שני חלוקים יש, חדא דשם הוא להתרפאות מתאוותיו להעבירה ליהנות מהערוה, שזה חמור מלעבור להנצל מהריגת המאנס כדסובר בעה"מ חלוק זה לענין הנאת עצמן, שמתיר בעה"מ אף בג"ע כשמאנסין אותו לעבור שמ"מ להנאתו להתרפאות מתאוותיו אוסר גם הוא בג"ע, אף שבשאר עבירות כמו שמתאוה לאכול הנבלה או לאכול ביו"כ מותר כדביאר בהגהות הב"ח שם שיטת בעל המאור עיין שם, והוא מהר"ן פסחים דף כ"ה. וחלוק זה אפשר הוא גם בתעמוד לפניו ערומה שלהתרפאות מתאוותיו ליהנות בהסתכלותו בערמימותה אסור אף שאינו איסור ממש אבל ליהרג כשמאנסין אותו להסתכל בערומה כיון שאינו איסור ממש בלא נגיעה אפשר דאינו מחוייב ליהרג. ואף הרמב"ן שאינו מחלק בין להתרפאות מתאוותיו להעבירה ובין להנצל מהריגת המאנס להנאת עצמו הוא רק לענין עצם הדין שסובר בעה"מ שאין חלוק בין שאר עבירות לג"ע באונסין להנאת עצמן והוא משום דסובר דהחומר בג' עבירות אלו שגם בצנעא יהרג ולא יעבור הוא משום דבדידהו איכא דין קדוש השם אף בצנעא, וכשמאנסין להנאת עצמן ולא להעביר על דת ליכא בזה משום קדוש השם דלכן הקשה דא"כ גם כשהתאוה ליהנות מהערוה יהיה מותר להתרפא כמו שמותר לאכול נבלה וביו"כ כשמתאוה כשהוא פ"נ, אלמא דג' עבירות אלו שאף בצנעא ימות ונהרג הוא מצד חומר עבירות אלו ומטעם זה אין מתרפאין לכן יש לו גם ליהרג אף שהוא מאנסו להנאתו שאין בזה משום קדוש השם מצד חומר האיסור. אבל לענין מה שאמרו ימות ולא יתרפא אף רק בעמידתה לפניו ערומה שאינו איסור ממש גם הרמב"ן אפשר יחלק שהוא רק להתרפאות מתאוותיו להעבירה אסור אף בזה ולא במאנסין אותו להסתכל שלא יתחייב ליהרג ע"ז שהרי הוא חלוק דמסתבר ולמה יפלוג הרמב"ן על סברא זו.

וטעם בעה"מ שאף לענין היתר דלהנאת עצמן מחלק דלהתרפאות מתאותו ליהנות ממנה שאני ואסור, נראה דכיון שבג' עבירות אלו יש ענין קדוש השם גם בצנעא ממילא מה שמתאווה ליהנות דוקא מאשה זו שהיא בעבירה דג"ע לו הוא חלול השם דמחוייב למות ולא לעבור, ול"ד לנתאווה לאכול הנבלה או ביו"כ שאף בפרהסיא מותר לו לאכול אף שבפרהסיא גם בכל עבירות יעבור ואל יהרג אלמא דהתאווה לאכול איסור אין בזה ענין חלול השם, הוא משום דהתאווה לאכול הנבלה אינו משום דהיא נבלה אלא משום דהיה בשר שהריחה ואם היה הבשר כשר היה ג"כ מתאווה לו בזה שהריחה וכ"ש ביו"כ שליכא היתר כלל ואם היה בחול היה נמי מתאווה לאכול ונמצא שלא היתה תאותו לעבור איסורין לכן אף בפרהסיא הוא ככל חולה שנדחו כל האיסורין מפני פ"נ, אבל במה שמתאווה לאשה זו דוקא שהיא ערוה עליו והיה אסור לו להתאות לה הוא תאווה לעבור איסור וכ"ש למה שמשמע בגמ' שיש לתלות שרק מחמת שהוא איסור ומים גנובים נתאווה כ"כ עד לחלות למות מזה הוי זה גופיה חלול השם שאף בצנעא הוא בג"ע בדין חיוב קדוש השם למות ולא לעבור. והרמב"ן לא ניחא לו לחלק כיון דאפשר גם בג"ע שנזדמן שנתאווה לאשה זו לא מצד האיסור כמו באכילה.

עכ"פ ממה שאסור להתרפאות ליכא ראייה שגם יהרג באנסו אותו להסתכל בערומה. וגם לבד זה הא כשאני מתכוין ליהנות מההסתכלות גם האיסור קיל טובא שהא בלא דרך תאווה אף בנגיעה וחבוק ונשוק ליכא הלאו ואינו לוקה כמפורש בש"ך סימן קנ"ז ס"ק י"א ומשמע לו כן גם מן הרמב"ם כ"ש שבהסתכלות שלא בדרך תאווה שהוקלש האיסור וממילא אף כשיעשה מזה קצת תאווה ודאי קיל ממסתכל לכוונה ליהנות ממנה כהא דרוצה להתרפאות בזה שימלא תאותו בהסתכלותו וא"כ אין למילף מזה שאסור להתרפאות בהסתכלות לכוונת הנאה ממנה שיהיה מחוייב ליהרג כשמסתכל שלא לכוונת הנאה אף שיוגרם מזה קצת הנאה שהוא איסור קלוש.

ועוד שהסתכלות שיהיה שייך לאיסור ג"ע הוא רק כעובדא דהתם שהאשה באה או שהובאה לזה שיסתכל בערמומיתה אבל מה שהוא הולך למקום שנשים נמצאות מגולות בבשרן אין זה שייך לג"ע אלא שהוא איסור אחר דמביא לידי הרהור ועובר על ונשמרת מכל דבר שהוא איסור הרהור שיש לחוש שיבא מזה להוצאת זרע לבטלה וגם לפעמים בא תיכף להוצאת זרע. והטעם דבקרא שילפינן משם איסור לשאר דברים לבד ביאה להרמב"ם שהוא מדאורייתא נאמר לא תקרבו שהוא לאו על נגיעה דרך תאווה בקירוב בשר כדכתב הרמב"ם בר"פ כ"א מאי"ב כל הבא על העריות דרך אברים או שחבק ונשק דרך תאווה ונהנה בקירוב בשר ה"ז לוקה אבל הסתכלות ליכא בלאו זה אלא הוא איסור אחר דנקט הרמב"ם בה"ב וליכא ע"ז מלקות אלא מכת מרדות, ואף שלא הזכיר טעם האיסור בכאן הזכיר זה שם בהכ"א באיסור להסתכל בנשים בשעה שהן עומדות על הכביסה ובאיסור להסתכל בבגדי צמר של אשה שהוא מכירה שהוא שלא יבא לידי הרהור, והוא כדכתבתי שאיסור הסתכלות אף כשהיא מגולה ממקום שדרך לכסותן כמו בעומדות על הכביסה הוא משום שלא יבא לידי הרהור, וא"כ אין בזה שייכות לאיסורים דג"ע. אך אפשר אולי לומר שהאיסור דה"ב הוא ג"כ איסור קריבה אבל בלא נגיעה הוא רק מדרבנן, ועיין בהגמ"י אות א' שהביא מאדר"נ שדריש מלא תקרב גם שלא ידבר עמה דברים בטלים והוא אסמכתא אבל כיון שסמך להא דלא תקרב אלמא דהוא מדרבנן מאיסורי קריבה ואם כן גם הסתכלות הוא מאיסורי קריבה מדרבנן אף שאינו נוגע בה כמו הדבור, אבל איסור זה הוא רק בכוונה ליהנות

מזה ולכן כתב אפילו באצבע קטנה שהוא ממקום שהדרך להיות מגולה דכיון שנתכוין ליהנות אין לחלק בין מקום שצריך להיות מגולה למקום שדרך לכסות. ובהכ"א איירי בלא כוונה ליהנות מ"מ אסור להסתכל במקום שדרך להיות מכוסה אף שאין בזה ענין קריבה מחשש שלא יבא לידי הרהור, וכן אסור להסתכל בבגדי צבעונין אין שייך קריבה רק שאסור מצד הרהור. ואיכא לפ"ז בהסתכלות במקומות שדרך לכסות בכוונה ליהנות ב' איסורין אחד מצד קריבות ואחד מצד הרהור, ובמקומות שדרך לגלות במכוין ליהנות רק איסור קריבה, ובלא כוונה ליהנות יהיה אסור רק במקום שדרך לכסות ורק מצד חשש הרהור. וכן משמע לכאורה מהרמב"ם. אבל הא בע"ז דף כ' דריש מונשמרת מכל דבר רע הא דאסור להסתכל בנשים שהוא איסור מצד הרהור, ואם הוא כפשטות הלשון שאף במקומות המגולין איירי ונוקים בכוונה ליהנות דרך בזה אסרי הרמב"ם וש"ע והא דמקשה על רשב"ג ולא תירץ שרשב"ג לא נתכוין ליהנות הוא משום דכיון שהתפעל רשב"ג מיופיה עד שאמר עליה מה רבו מעשיך ה' נחשב זה הנאה כדכתבתי בספרי אגרות משה סימן מ' באו"ח עיין שם, הרי להרמב"ם למה שמשמע הוא מצד איסור קריבה ולא מצד איסור ונשמרת, ואם נוקים שאיירי הברייטא במקומות שדרך לכסות ובלא כוונה ליהנות שאסור רק משום הרהור יקשה מה הוקשה לו על רשב"ג יתרץ דהיה במקומות שדרך להיות מגולות ואף שנימא שנחשב בהא דרשב"ג כנהנה כדכתבתי לא הי"ל להקשות מברייטא זו דהאיסור הוא משום הרהור שהוא רק במקומות שדרך לכסות ולכן צריך לומר דבכל הסתכלות ליכא איסור קריבה אלא איסור ונשמרת מצד איסור הרהור, בין במכוין ליהנות שאסור אף במקומות המגולין, בין במקומות שדרך לכסות שאסור בכל אופן אף בלא מתכוין ליהנות, דאיסור קריבה הוא רק בנגיעה. ומה שחלקן הרמב"ם בשתי הלכות הוא משום דיש חלוק ביניהם לענין מכת מרדות שסובר הרמב"ם שהוא רק בנתכוין ליהנות שדין זה נקט בה"ב והוא אף במקומות הגלויים ובהכ"א נקט הדין שאסור להסתכל בשעה שהן עומדות על הכביסה שהוא במקומות שדרך לכסות שאיירי בלא מתכוין ליהנות, דבמתכוין הא אסור אפילו במקומות המגולין, ובדין זה ליכא מכת מרדות. ואף שאיסור דתרוייהו הוא משום ונשמרת שלא יבא לידי הרהור, מ"מ יש חלוק ביניהם לענין מכת מרדות משום דלא מצוי כ"כ שיבוא לידי הרהור בלא מתכוין ליהנות לכן סובר הרמב"ם מסברא דאין באיסור זה מכת מרדות, וכן לא כתב בה"כ באיסור הסתכלות בבהמה וחיה ועוף בשעה שמזדקקין זכר לנקבה שאיכא מכת מרדות משום דג"כ הוא שלא ליהנות לכן לא מצוי כ"כ שיבא לידי הרהור וליכא מכת מרדות. וגם נראה דהרמב"ם למד זה מגמ' דסנהדרין דף כ"ו בחשוד על העריות שא"ר ששת ארבעין בכתפיה שרש"י ותוס' פירשו שאיירי בחשוד לעבור איסור זנות ממש אבל לא היתה התראה או גם בלא עדים והמלקות הוא משום לא טובה השמועה, אבל הרמב"ם לא נראה לו פירוש זה דסובר דלכו"ע פסול כשבא על הערוה כדסברי כן ברא"ש ובעה"מ, וגם לא יפרש שהוא בעבר על חבוק ונשוק כדמפרש לדידיה הכ"מ דהא מאותו הטעם עצמו דלא ניחא לפרש בבא על הערוה משום דאין לחלק בהעבירות שפוסלין בין עריות דיצרו תוקפו לשאר עבירות כדכתב הרא"ש דדוחק הוא לחלק ובבעה"מ כתב דבבועל את הערוה אפי' ר"נ מודה דהא רע לשמים ורע לבריות הוא, וברור שאין כוונתו רע לבריות כפשוטו שהרי פוסל אף בבא על הערוה מרצונה הטוב אלא כוונתו דיש לזה דין רע לבריות דהוא עד דחמס כדמצינו באוכל נבלות לתיאבון שאף לרבא פסול כדפרש"י בדף כ"ז דכיון דמשום ממון קעביד דהא שכיחא בזול טפי מדהיתרא הו"ל כרשע דחמס, וה"ה כשגם הנבלה ביוקר אבל לא היה שם בקרוב

בשר כשר דהא לא מחלק לרבא לומר שמכשיר אף באוכל נבלות לתיאבון אם הוא תיאבון אחר שלא בשביל הזול דממון אלא משמע דכל תאווה דינו כעובר בשביל תאווה הממון שהרי בשביל תאווה חזינן שחשוד לעבור עבירה ולכן חשוד נמי לתאווה ממון למישקל שוחדא ואסהודי שיקרא. וא"כ גם בעובר בשביל תאווה זנות נמי הוא כרשע דחמס והוי ממילא דינו כרע לבריות אף שבעל ברצונה כיון דחזינן דעובר בשביל תאווה על איסורין וזהו כוונת בעה"מ ברע לבריות שכתב ולא נראה לו לחלק בסברא בעלמא דיצרו תוקפו יותר בעריות להכשיר בפסול דאורייתא, ואם כן להרמב"ם שגם חבוק ונשוק הוא לאו שלוקין עליה מדאורייתא שזהו הרשע שפסלה תורה לעדות כמפורש ברמב"ם פ"י מעדות ה"ב, נמי אין לחלק מצד יצרו תוקפו משאר עבירות כיון שעכ"פ נקרא רשע בתורה ככל מחוייבי מלקות שגם עליו נאמר והיה אם בן הכות הרשע, ולכן פי' הכ"מ להרמב"ם צע"ג שאין מקום לחלק להרמב"ם בין בא על הערוה לחבוק ונשוק לענין עדות. ולכן מפרש הרמב"ם ארבעין בכתפיה שהוא מכת מרדות כדפירשו הם אבל לא מצד לא טובה השמועה שבשביל זה לא מסתבר לו שיפסל לעדות אף לר' ששת וכ"ש שלא היה מקשה על ר"נ מזה כיון שאפשר לא עשה כלום אף שרגיל וגם בהם אלא שאיירי בראינו דברים האלו שחושב הרמב"ם שהוא מסתכל בנשים בכוונה ליהנות מזה והוא קורץ בידי ורומז בעיניו להן להנאתו שע"ז איכא מכת מרדות על דבר שעשה ממש ולכן סובר ר' ששת שנפסל מדרבנן לעדות כעל כל איסור מדרבנן שחייבין מכת מרדות שנפסלין מדרבנן כדאי' ברמב"ם שם ה"ג, ור"נ מחלק בפסול דרבנן מצד הסברא דיצרו תוקפו דבפסול דרבנן שייך לסמוך על סברא זו וכיון שהמכת מרדות מצינו רק בחשוד על העריות ששייך רק בנתכין ליהנות מהעריות בדברים שעשה אמרין דהוא דוקא, ולא כשהי' בלא מתכין ליהנות כהא דמסתכל בשעה שעומדות על הכביסה ומסתכל בבגדי צמר שאיירי בהכ"א, אף שהוא ג"כ אסור מטעם אותו האיסור עצמו, סובר הרמב"ם שליכא בזה מכת מרדות ואף לר' ששת יהיה כשר לעדות.

ע"כ איסור הסתכלות הוא מצד ונשמרת שלא יבוא לידי הרהור אף במקומות שדרך לכסות וכן משמע מש"ע אה"ע סימן כ"א שכתב שני הדינים שבשתי ההלכות בדין אחד בסעיף א'. וכיון שהוא דין הרהור מקרא דונשמרת אינם בכלל דין ג"ע שיהיה בהם דין יהרג ואל יעבור, דאף בשביל הוצאת זרע ממש לא מצינו דיהיה בדין יהרג ולא יעבור ובפירוש איתא בסדור ריעב"ץ בחלק מלון מדור ד' סעיף י"ב דאם א"א לו להחזיק הזרע אם לא יכניס עצמו בסכנה אינו מחוייב ולא רשאי להמית עצמו בשביל כך, ואף מה שמסיק אכן העושה במזיד ודאי צריך למסור עצמו על כך ועליו א"ר טרפון בנדה דף י"ג מוטב תבקע כרסו, אין לפרש כפשוטו שצריך למסור נפשו דמ"ש משבת וכל האיסורין שאף אם במזיד הביא עצמו שיהיה בסכנה בלא חלול שבת ועבירת שאר איסורין מחללין עליו שבת ועובר האיסורין ואין חלוק לדינא אם באונס בא לזה או במזיד שעכ"פ כיון שעתה הוא מסוכן יש לו דין היתר דפ"נ אף שודאי יענש ע"ז בד"ש על שהביא עצמו לזה, וכן הוא גם בהוצאת זרע דכיון שהוא ככל עבירות שיעבור ואל יהרג הוא גם לענין הביא עצמו במזיד להוצאת זרע שאינו רשאי להמית עצמו אף שיענש בד"ש ור"ט שאמר תבקע כרסו פשוט שאינו במקום סכנה אלא שיסבול מזה יסורין עד שיתרפא, ואף זה משמע שאין הלכה כמותו שלא הביא והרמב"ם והש"ע ומותר להוציא הקוץ אף שלא במקום סכנה ואף בגרם לזה. (וכוונת הריעב"ץ הוא שצריך למסור עצמו בהשתדלות גדולה על כך ואף שהוא דוחק מוכרחין לפרש כך ולכן לא

כתב להמית עצמו כדכתב תחלה ולא לשון למסור נפשו אלא כתב למסור עצמו שהוא רק להשתדלות גדולה על זה). וכיון שנתבאר שאף להוצאת זרע ממש ליכא דין יהרג ואל יעבור כ"ש לאיסור הרהור מונשמרת שהוא כדי שלא יבוא להוצאת זרע שליכא דין דיהרג ואל יעבור. וממילא למה שנתבאר שאף בהביא עצמו במזיד לידי זה שיוציא לבטלה ליכא דין דיהרג יקשה לכאורה עובדא דהעלה לבו טינא שאסרו לעמוד לפניו ערומה והוא בא"א מדינא כדיוק בעה"מ, דאף שהוא להתרפאות ממה שנחלה מתאווה היה להו להתיר כיון שאין לזה דין ג"ע אלא שהוא כשאר איסורין כמו שלא הי"ל ליהרג במאנסין אותו כקושית הרמב"ן על בעה"מ לשיטתו ולמה שנתבאר דאין לזה דין ג"ע יקשה אף להרמב"ן ואין שייך חלוקה להתרפאות מליהרג שכתב הר"ן והב"ח. ולכן צ"ל דלהביא אצלו האשה ערומה שישתכל בערמומיתה הוא שייך לג"ע, אף שלא יעשה יותר מהסתכלות דהרי כן עושין מגלי עריות להכנת מעשה הזנות שלהם והוא ג"כ מדברים המעמיקים בזמה ואפשר שבאופן כזה שהוא מעשה הכנה משניהם למעשה הזנות אף שהחליטו שלא יעשו מעשה הזנות ממש אלא רק מעשה הכנה דהסתכלות להגדיל תאותם ולא יותר יהיה אף בהסתכלות הלאו דלא תקרבו אף בלא נגיעה כיון שאין לך דבר מביא לידי גילוי ערוה יותר מזה, ויותר מסתבר שעכ"פ בלא נגיעה אינו בלשון לא תקרבו שבקרא, אבל עכ"פ מעשה זמה ודאי הוי שזהו ההכנה שלהם והוי זה מאביזריהו, ולכן ודאי שאין שייך לומר שלעשות הכנה לעבירה הוא מעשה המותר מדאורייתא דיש רק לומר שעדיין לא עברו על האיסור אבל לא שעשו מעשה היתר, וברור דכשיעשה האיסור יענש בד"ש גם על ההכנות שעשה לזה אף כשלא יאסרו רבנן כמו שיש שכר גם על ההכנות לקיום מצוה אך כשלא יעשה האיסור מאיזה מניעה אף שלא מצד תשובה אולי לא יענש דיהיה רק כמו מחשבה רעה שלא נחשבה כמעשה כדאיתא בספ"ק דקידושין ולכן יש להחשיב הכנות למעשה עבירה שעושה מעשה עבירה מדאורייתא אף שעדיין לא עבר בלאו ממש, לכן אמרו חכמים שאסור לו להתרפאות מזה כמו מן העבירה עצמה. ואם היה שייך במאנסין אותו ג"כ שיהיה ההסתכלות מעשה הכנה לזנות היה מחוייב גם ליהרג אבל מסתבר שבמאנסין אותו אין זה הכנה ממילא לזנות שדבר כזה תלוי בלב וכיון שהוא באונס הריגה אין זה הכנה כלל אבל בהעלה לבו טינא שמתאוה לזנות אבל יתרפא גם בהכנתו ע"י ההסתכלות זה ודאי הויא הכנה להעבירה שלכן אסרו לו. ורק לבעה"מ הקשה הרמב"ן שפיר דגם הזנות עצמה הי"ל להתיר כיון שהוא להנאת עצמן וכ"ש שהי"ל להתיר עמידתה ערומה וע"ז תירץ הר"ן והב"ח שפיר שיש חלוקה בין להתיר להתרפאות מליהרג וכדבארתי מחלוקתם.

וא"כ הוא רק להביא אצלו האשה ערומה שזה הויא הכנה לזנות אבל מה שהוא הולך למקום שיושבות מגולות בשרן שהנשים לא בשביל מחשבת זמה יושבות שם כן וגם לא משימין כלל לב למה שהוא בא שם אין שייך כלל לג"ע, שאין זה מהכנות זמה כלל ועובר רק באיסור הרהור בנשים מקרא דונשמרת אף בנתכין ליהנות, וכ"ש בלא נתכין ליהנות שהוא רק באיסור דונשמרת שאין בזה דין דיהרג ואל יעבור.

ולמה שבארתי יש מקום לתרץ דברי הר"ן ע"ז דף כ"ח שכתב על תעמוד ערומה ותספר עמו מאחורי הגדר שדברים אלו אינן ג"ע ממש אלא שעובר בהן בלא תקרבו לגלות ערוה שהוא לאו דג"ע וכתב הש"ך /יו"ד/ בסימן קנ"ז סק"י שהר"ן סובר כהרמב"ם שעל קריבה איכא לאו ומלקות מה"ת ולא כרמב"ן, שתמוה מאד הא ליכא לאו

ומלקות אף על הסתכלות בערומה וכ"ש על לספר עמה שליכא לאו, ועיין בגליון מהרש"א שהקשה זה וכתב קשה אטו דבור דאורייתא הוא ונשאר בקושיא, ומה שלא הקשה מתעמוד ערומה אולי משום דעכ"פ אסור מדאורייתא מקרא דונשמרת ואף שבארתי שבשביל איסור זה ליכא דין דיהרג ולא יעבור משום שאינו לאו דג"ע אולי נחית למה שכתבתי שהסתכלות באופן שהאשה באה אצלו לשם זה נחשב מג"ע, ואולי סובר כהר"י שהביא הב"ש סימן כ"א סק"ב דלהביט ביופיה הוא איסור מדאורייתא מקרא דלא תתורו ויסבור שזה ג"כ נחשב מג"ע ולכן הקשה מדבור שודאי אין בזה איסור דאורייתא אבל ודאי שקשה גם מתעמוד ערומה שהרי מפורש בר"ן שהוא מלא תקרבו וזה ליכא. ולכן אפשר שהר"ן סובר שהסתכלות כזה שהוא מעשה הכנה משניהם למעשה זנות אף שהחליטו שלא יעשו מעשה הזנות ממש יש בזה לאו דלא תקרבו כהאפשר שכתבתי, וא"כ סובר יותר דאף דבור כזה עם המתאוה לה לזנות עמה הוא קריבה והכנה למעשה זנות משום שגם דבור של אהבה וחבה הם מדברים המכילים למעשה הזנות, דהא מסתבר שתספר עמו מאחורי הגדר הם בדברים כאלו שדברים בעלמא לא שייך שיתרפא ואף אם יתרפא לא מסתבר שיאמרו שימות ולא ידבר דברים בעלמא דמ"ש מעמידה לפניו כשהיא לבושה שמשמע שהיו מתירין לו מטעם דכיון שבזה ליכא אלא האיסור מצד כוונתו ליהנות, דהכנה לזנות ליכא בזה, הוא רק איסור דהרהור מונשמרת שאינו מחוייב למות כמו בשביל שאר איסורין וא"כ גם לדבר דברים בעלמא לא יגרע אלא שאיירי לדבר עמו דברי אהבה וחבה שהם גם הכנה לזנות כשמתכוונים לזה כהא שמתרפא מזה לכן סובר הר"ן דיש בזה משום לא תקרבו באופן ההוא דוקא. אבל אף אם לא נימא כהר"ן דיהיה בזה הלאו דלא תקרבו שפיר אמרו דאסור להתרפאות בהן אף שלאיסורי דרבנן נימא דאין לו למות כדבארתי הטעם לעיל.

והנה על הסתכלות בלא מתכוין ליהנות אף שיבא מזה לידי הרהור והנאה יש ראיות מפורשות שנדחה מפני פ"נ דהא הגמ' בסוטה דף כ"א שהוא חסיד שוטה ומבלי עולם בטבעה איתתא בנהרא ואמר לאו אורח ארעא לאיסתכולי בה ולאצולה, וברור שאף אם ברי לו שיבא לידי הרהור מחוייב לאצולה וברור שאין חלוק בין אצולי נפשיה לאצולי אחרים, דבהג' דברים אסור לעבור אף בשביל אצולי אחרים, אלא ודאי שזה לא הוי מאיסורי ג"ע כיון שרק מדין הרהור הוא האיסור, ואף שמחוייב גם ליגע בה ולחבקה בידיו אף שהנגיעה בגופה הוא מלאו דקריבה שהוא לאו דג"ע, נראה פשוט משום דעצם הנגיעה והחבוק אינו משום חבה והאיסור דחבוק ונשוק וכל נגיעה הוא רק כשעושה דרך תאוה, ואף שידע בנפשו שכשיגע בה ויחבקה בידיו להוציאה מן הנהר יתכוין גם ליהנות ממנה, אין להחשיב איסור זה על מעשה הנגיעה והחבוק שעושה כיון שהמעשה ודאי אינו דרך תאוה כיון דאף מי שאין לו שום תאוה היה עושה זה והוי האיסור רק הנאה שבלב שיש לו מזה ממילא אין ע"ז איסור קריבה אלא איסור הרהור מקרא דונשמרת שזה נדחה מפני פ"נ.

וגדולה מזה מצינו בב"ב דף נ"ז שאמר ר"ח בר אבא על קרא דועוצם עיניו מראות ברע זה שאין מסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה ומקשה ה"ד אי דאיכא דרכא אחריתא רשע הוא פרשב"ם ואף על פי שעוצם עיניו שלא הי"ל לקרב אלא להרחיק מן העבירה, אי דליכא דרכא אחריתא אנוס הוא פרשב"ם אנוס הוא אם מסתכל דרך הליכתו ואנוס רחמנא פטריה ולמה מזקיכו הכתוב להעצים עיניו עיין שם ולכאורה נהי דליכא דרכא

אחריתא אינו אנוס דהרי אפשר לו שלא לילך כלל לשם ואף שצריך לילך לשם לפרנסתו ולעבודתו ולשאר צרכיו מה בכך הא אנוס ממון אינו אנוס לדחות איסורין. ולכן צריך לומר דכיון דהאיסור הוא רק משום חשש שיבוא לידי הרהור רשאי לסמוך על עצמו שסייח דעתו מהן ולא יהרהר מחמת שישתכל בהן כשיש לו צורך ללכת שם לצרכי פרנסתו וכדומה ואינו מחוייב לחשוש ע"ז ביותר ולהפסיד ממנו ולמנוע משאר צרכיו, ורק כשאין לו צורך לעבור כאן כגון באיכא דרכא אחריתא וה"ה כשאין לו צורך לילך שם דהולך רק לטייל שאף בליכא דרכא אחריתא הוא אסור לסמוך על עצמו שסייח דעתו דהא זהו האיסור ונשמרת שלא יסמוך על עצמו לומר שלא יהרהר אבל במקום צורך רשאי לסמוך שלא יהרהר. ומכיון שרשאי לילך ולא לחוש להרהור דבל"ז היה אסור לילך אף להעצים עיניו שיש עדיין לחוש להרהור א"כ אין לו להעצים עיניו דהרי אנוס הוא להסתכל דרך הליכתו ואנוס זה הא סגי שיפטריה רחמנא מאיסור לסמוך על עצמו דסובר דלענין הרהור אין חלוק בין עוצם עיניו ללא עצם כיון שיודע שהן מגולות במקום המכוסה ובשביל זה עצם עיניו ומתרץ דאפ"ה מיבעי ליה למינס נפשיה כשאפשר לו מדרך חסידות כדפרשב"ם, והטעם אולי בשביל זה יהיה טרוד שלא להרהר וגם אולי הראיה ממש יגרום גם להסתכל ביותר. עכ"פ חזין שאף בשביל הפסד ממון ושאר צרכים שצריך לעשות רשאי לילך למקום שמגלות השוק והזרועות שהם מקומות שדרךן לכסות אף שיהיה מוכרח להסתכל, ואף כשלא יוכל לעצום עיניו אף לבעלי נפש, וכשיכול לעצום עיניו מדינא אינו מחוייב כיון שהוא דבר קשה לפניו ורק ממדת חסידות יש לו למינס נפשו ולעצום עיניו.

והנה מדסתם בגמ' משמע יותר שאף שלא בטוח שלא יבוא להרהור נמי מותר לילך בליכא דרכא אחריתא לעשות צורך פרנסתו ושאר צרכיו, מטעם שאיסור הרהור אינו מצד עצמו אלא כדי שלא יבוא לידי טומאה בלילה שלא ברור הדבר שיבוא לידי טומאה אלא שיש לו לחוש לזה לכן לא מחוייב למנוע מצרכיו ולהפסיד פרנסתו בשביל הספק. אבל לא מסתבר להקל כ"כ דכיון שהקרא אסר להרהר מצד ספק זה הרי נמצא שהרהור הוא כבר איסור בעצם וממילא כיון שיודע שא"א לו בלא הרהור איך יהיה מותר לו לעבור על איסור שבתורה בשביל פרנסתו וצורכו בלא פ"נ, אך אולי כיון שבקרא נאמר הטעם דשמירה משום שיבוא מזה לדבר רע הוא כנאמר שאינו איסור ברור ולכן צ"ע לדינא במי שלא בטוח שלא יבא להרהר. אבל במי שסובר שיותר נוטה שלא יבוא בזה לידי הרהור מותר לילך לפרנסתו ולשאר צרכיו בליכא דרכא אחריתא במקום שיושבות הנשים מגולות בשרן שדרךן לכסות. וכן אם צריך לרפואה להיות אצל הים נמי אם סובר שלא יבוא לידי הרהור מותר להיות שם אם אינו מוצא מקום ושעות שאין שם נשים ואם אינו בטוח צ"ע לדינא. וברחובות שבעוה"ר הולכות פרוצות הרבה שהוא דבר שא"א לאסור, צריך להשתדל בכל האפשר שלא להסתכל והעיקר להסיח דעתו מכל הרהור. ומסתבר שברחובות הוא דבר נקל להסיח דעתו משום שטרוד בהליכתו שלא יזק ולא יזיק אבל בכל אופן א"א לאסור דבר שאין יכולין לעמוד בה.

ובדבר שראית שיש מקילין אף מיראי ה' ליתן יד לאשה כשהיא מושיטה אולי סוברין דאין זה דרך חבה ותאווה אבל למעשה קשה לסמוך ע"ז. והנני ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

כאשר אדם שרוי בביתו הריהו נוהג לפי דרכו ולפי סדרו מימים־
ימימה, ואילו כאשר אך יוצא מ פ ת ה ביתו, ללכת בדרכים, אזי מתגבר
עליו יצרו מאו, משום שכאן נתקל הוא במניעות ומכשולים שונים
המפריעים לו בעבודת השם.
וזהו שאמר הכתוב: „לפתח” — ליד הפתח — שם „חטאת רובץ” ואורב
לך בצאתך...
(כתב סופר)

חיוכה של תורה

ב, כא ויקח אחת מצלעותיו

שח פיקח אחד: כשאדם הראשון היה יוצא מביתו ושב הביתה מאוחר – מה היתה
עושה חוה? – היתה סופרת את צלעותיו, שמא שוב ניטלה אחת מהן...